

Wymagania edukacyjne z geografii
Klasa I

Ocena	Ocena śródroczna	Ocena roczna (z uwzględnieniem wymagań na ocenę śródroczną)
<p>Celujący</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę bardzo dobrą)</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia historię poznawania kształtu i rozmiarów Ziemi - podaje wartość azymutu geograficznego - podaje zasady działania oraz możliwości wykorzystania odbiornika GPS - wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy oraz uzasadnia jej przydatność - charakteryzuje sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapach - przeprowadza prostą interpolację, np. wykreśla poziomicę - omawia rolę lotów kosmicznych w poznaniu wszechświata - oblicza wysokość Słońca nad widnokregiem - omawia ruch obrotowy Ziemi, posługując się tellurium lub globusem - ustala, jaki dzień tygodnia nastąpi po przekroczeniu międzynarodowej linii zmiany daty - omawia wpływ człowieka na zmiany zachodzące w składzie powietrza atmosferycznego - charakteryzuje skale (Celsjusza, Fahrenheita i Kelvina), wykorzystywane do określania wartości temperatury powietrza - wyjaśnia, w jaki sposób powstają cyklony tropikalne, charakteryzuje je i podaje ich przykłady - charakteryzuje rodzaje chmur, a także opadów i osadów atmosferycznych - charakteryzuje strefy klimatyczne pod względem warunków sprzyjających działalności człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje zjawisko EL Nino - charakteryzuje powódzie i podaje ich przykłady - charakteryzuje różne typy genetyczne jezior i podaje ich przykłady - charakteryzuje niebezpieczeństwa związane z zanieczyszczeniem wód podziemnych - charakteryzuje warstwy wnętrza Ziemi - omawia zróżnicowanie temperatury wnętrza Ziemi - charakteryzuje wybrane skały i warunki ich powstawania - omawia najważniejsze wydarzenia w poszczególnych erach dziejów Ziemi - stosuje ze zrozumieniem terminy: „hipocentrum”, „epicentrum”, „orogeneza” - charakteryzuje na podstawie schematów mechanizm powstawania gór fałdowych i zrębowych - charakteryzuje wybrane rodzaje ruchów masowych - zapisuje reakcję chemiczną rozpuszczania skały wapiennej - stosuje ze zrozumieniem pojęcia „spadek rzeki” oraz oblicza średni spadek rzeki - wyjaśnia wpływ zmian klimatycznych na zmiany powierzchni pokrywy lodowej - omawia wpływ szaty roślinnej na rzeźbotwórczą działalność wiatru - wskazuje na mapie świata obszary zagrożone pustynnieniem - wyjaśnia pojęcia: „rewa”, „wał burzowy”, „ripplemarki” - uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania glebami
<p>Bardzo dobry</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę dobrą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna imiona bądź nazwiska uczonych i ich dokonania w zakresie poznania kształtu i wymiarów Ziemi - oblicza odległość (rozciągłość południkową) między dwoma punktami na mapie, korzystając z zależności $1^\circ - 111,2$ km - stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna” - oblicza skalę mapy, znając odległość rzeczywistą między obiektami 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przyczyny i skutki ruchów wody morskiej - wyjaśnia związki między warunkami klimatycznymi, a rodzajem zasilania rzek - stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „rzeka główna”, „dopływ”, „zlewisko”, „dorzecze”, „dział wodny” - omawia warunki powstawania bagien - omawia procesy prowadzące do aktywności gejzeru - charakteryzuje wybrane rodzaje wód

	<p>przedstawionymi na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wybrane metody przedstawiania zjawisk na mapach - stosuje ze zrozumieniem - terminy: „wysokość względna”, „wysokość bezwzględna” - projektuje i opisuje trasy podróży na podstawie map turystycznych, topograficznych i samochodowych - charakteryzuje wybrane ciała niebieskie: planety, planetoidy, gwiazdy, satelity, meteory i meteoryty - posługuje się rysunkiem, wyjaśnia zjawiska zaćmienia Słońca i zaćmienia Księżyca - charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi - wyjaśnia przyczyny występowania dnia i nocy polarnej - charakteryzuje dwa rodzaje prędkości Ziemi - omawia zastosowanie gnomonu - posługuje się ze zrozumieniem pojęciem „ruch obrotowy” - oblicza czas słoneczny i strefowy danego miejsca na podstawie jego położenia matematyczno-geograficznego - charakteryzuje zjawisko inwersji temperatury powietrza - wymienia czynniki klimatotwórcze oraz wyjaśnia na przykładach ich wpływ na zróżnicowanie temperatury powietrza na Ziemi - charakteryzuje rodzaje wiatrów na podstawie ilustracji - stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „niż baryczny”, „wyż baryczny” - wyjaśnia na podstawie schematu procesy powstawania chmur, opadów i osadów atmosferycznych na kuli ziemskiej - stosuje ze zrozumieniem terminy: „pogoda”, „klimat” - charakteryzuje klimat górski - podaje na podstawie map tematycznych zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi 	<p>podziemnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje metody badania wnętrza Ziemi i podaje ich zastosowanie - rozpoznaje skały i określa ich rodzaj - dostrzega zmiany w świecie organicznym w dziejach Ziemi - wymienia nazwy okresów geologicznych - wskazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery a występowaniem zjawisk wulkanicznych i trzęsień ziemi - wymienia na podstawie schematu elementy budowy wulkanu - charakteryzuje wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi - rozpoznaje na ilustracjach formy terenu powstałe w wyniku wietrzenia posługuje się ze zrozumieniem pojęciami: „wietrzenie”, „erozja” - omawia procesy krasowe i wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy krasowe - posługuje się ze zrozumieniem terminami: „krasowienie”, „erozja” - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działania procesów krasowych - przedstawia rzeźbotwórczą rolę rzeki w jej górnym, środkowym i dolnym odcinku - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działania procesów krasowych - przedstawia rzeźbotwórczą rolę rzeki w jej górnym, środkowym i dolnym odcinku - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby terenu powstałe w wyniku działalności rzeki - przedstawia rzeźbotwórczą rolę lodowców górskich i łądolołów - stosuje ze zrozumieniem pojęcie: „granica wiecznego śniegu” - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działalności lodowców górskich i łądolołów - przedstawia rzeźbotwórczą rolę wiatru - określa genezę wybranych pustyń - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działalności wiatru - wyjaśnia genezę poszczególnych typów wybrzeży morskich - rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby terenu powstałe w wyniku działalności morza - charakteryzuje poziomy glebowe - charakteryzuje poszczególne strefy roślinne występujące na Ziemi - wykazuje wpływ klimatu na zróżnicowanie roślinności i gleb na Ziemi
Dobry	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między elipsoidą a geoidą 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia obieg wody w przyrodzie na podstawie schematu

<p>(obejmuje wymagania na ocenę dostateczną)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na globusie oraz na mapie - odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych - wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawianiu różnych informacji geograficznych na mapie - przekształca postacie skali - posługuje się w terenie planem miasta - oblicza wysokość względną wybranych punktów oraz charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej - posługuje się w terenie planem oraz mapą topograficzną, turystyczną i samochodową (m.in. orientuje mapę oraz identyfikuje obiekty geograficzne na mapie i w terenie) - lokalizuje na mapach (również konturowych) najważniejsze obiekty geograficzne na świecie i w Polsce - rozpoznaje i nazywa ciała niebieskie przedstawione na ilustracji - podaje daty przesileni i równonocy na podstawie ilustracji przedstawiających oświetlenie Ziemi w ciągu roku - podaje różnicę między teorią geocentryczną i heliocentryczną - przedstawia (wykorzystując również własne obserwacje) zmiany w oświetlaniu Ziemi oraz w długości trwania dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych i porach roku - opisuje dzienną wędrówkę Słońca po sklepieniu niebieskim, posługując się ilustracją lub planszą - posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi - oblicza kąt, o jaki obraca się Ziemia w określonym czasie - charakteryzuje poszczególne warstwy atmosfery - oblicza zmiany temperatury powietrza wraz ze wzrostem lub spadkiem wysokości - oblicza średnią roczną amplitudę temperatury powietrza oraz średnią roczną temperaturę powietrza - sporządza wykres przedstawiający przebieg temperatury powietrza - omawia zależności temperatury powietrza od kąta padania promieni słonecznych - sporządza schemat wyżu i niżu barycznego - wskazuje na mapie świata obszary występowania różnych rodzajów wiatrów - omawia przyczyny nierównomiernego 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega i wyjaśnia związki między warunkami klimatycznymi a zasoleniem wody morskiej - wymienia rodzaje i podaje przykłady zasilania rzek - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania rzek - analizuje wykresy długości rzek i ich przepływu - nazywa i wskazuje na mapie różne typy genetyczne jezior oraz obszary bagienne - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania wód podziemnych - wskazuje na mapie świata obszary występowania wód artezyjskich i gejzerów - omawia na podstawie schematu budowę wnętrza Ziemi - wyjaśnia termin „prądy konwekcyjne” - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania skał - podaje przykłady minerałów skałotwórczych - wyjaśnia rolę skamieniałości przewodnich w odtwarzaniu dziejów Ziemi - przedstawia hipotezy wyginięcia dinozaurów - omawia skutki wulkanizmu i trzęsień ziemi - omawia różnice między górami fałdowymi a zrębowymi - określa na podstawie danych statystycznych ukształtowanie powierzchni kontynentów - charakteryzuje rodzaje wietrzeń i formy terenu powstałe w jego wyniku - charakteryzuje na podstawie ilustracji budowę jaskini oraz występujące w niej formy krasowe - wyjaśnia proces powstawania meandrów - omawia warunki sprzyjające powstawaniu delt oraz ujść lejkowatych - rozpoznaje i podpisuje na schemacie formy polodowcowe - wymienia przykłady form powstałych w wyniku działalności lodowców górskich i lądolodów - podaje przykłady form powstałych na skutek erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru - wskazuje różnice między barchanem i wydmą paraboliczną - omawia na podstawie ilustracji proces powstawania klifu i mierzei - nazywa główne strefy roślinne na kuli ziemskiej i wskazuje je na mapie świata
--	---	--

	<p>rozmieszczenia opadów atmosferycznych na Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje przedstawione na ilustracji opady i osady atmosferyczne - wykazuje na przykładach związek między wysokością Słońca a temperaturą powietrza - podaje różnice między klimatem a pogodą - charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat - charakteryzuje na podstawie wykresów lub danych liczbowych przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku w wybranych stacjach meteorologicznych, położonych w różnych strefach klimatycznych 	
<p>Dostateczny</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę dopuszczającą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmuje się geografia fizyczna, społeczno-ekonomiczna i regionalna - podaje wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu - określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie i globusie - wymienia cechy południków i równoleżników - wskazuje na globusie oraz mapie świata zwrotniki i koła podbiegunowe - wyjaśnia terminy: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna” - podaje różnice między planem a mapą - dokonuje podziału map ze względu na ich skalę oraz treść - podaje różnice między siatką kartograficzną a geograficzną - posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie - odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych, w tym odczytuje wysokość bezwzględną - dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych - identyfikuje położenie i charakteryzuje odpowiadające sobie obiekty geograficzne na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach topograficznych - lokalizuje na mapach (również konturowych) kontynenty - wymienia nazwy planet Układu Słonecznego, zaczynając od nazwy planety znajdującej się najbliżej Słońca - podaje najważniejsze geograficzne następstwa ruchu obiegowego Ziemi - korzystając z danych liczbowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia na podstawie schematu zasoby wodne Ziemi - wskazuje na mapie świata wybrane prądy morskie oraz wymienia ich nazwy - wymienia stany skupienia wody w przyrodzie i podaje przykłady ich występowania - wyjaśnia termin „przepływ” - zaznacza na ilustracji dorzecze, dział wodny i zlewisko - wymienia elementy dorzecza - wymienia różne typy genetyczne jezior - wymienia rodzaje wód podziemnych - analizuje budowę niecki artezyjskiej na podstawie ilustracji - wymienia metody badania wnętrza Ziemi - podaje różnicę między litosferą a skorupą ziemską - wskazuje różnice między minerałem a skałą - omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Ziemi - podaje przykłady skamieniałości przewodnich - podaje główne cechy płytowej budowy litosfery - wskazuje na mapie świata obszary aktywne sejsmicznie - wymienia przykłady wulkanów i wskazuje je na mapie - wskazuje na mapie świata przykłady gór fałdowych, wulkanicznych i zrębowych - wymienia procesy zewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi - podaje przykłady form krasowych występujących na powierzchni i w głębi Ziemi - wskazuje na mapie regiony, w których występują zjawiska krasowe

	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje planety Układu Słonecznego - podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi - podaje najważniejsze geograficzne następstwa ruchu obrotowego Ziemi - podaje kierunek i czas obrotu Ziemi dookoła własnej osi - podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi - wyjaśnia, dlaczego zostały wprowadzone strefy czasowe i międzynarodowa linia zmiany daty - wymienia rodzaje kalendarzy i podaje ich cechy - wymienia nazwy warstw atmosfery, zaczynając od nazwy tej warstwy, która znajduje się najbliżej powierzchni Ziemi - omawia na podstawie schematu zmiany temperatury powietrza w poszczególnych warstwach atmosfery - analizuje temperaturę powietrza w wybranych miejscach na podstawie map klimatycznych lub wykresu przebiegu temperatury powietrza - wyjaśnia przyczynę powstania wiatru - analizuje występowanie opadów na kuli ziemskiej na podstawie mapy stref klimatycznych - podaje przykłady obszarów charakteryzujących się nadmiarem lub niedoborem opadów atmosferycznych - wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych ze względu na sposób powstania - wykazuje zróżnicowanie klimatyczne Ziemi na podstawie analizy map temperatury powietrza i opadów atmosferycznych oraz map stref klimatycznych na Ziemi - wymienia strefy klimatyczne na kuli ziemskiej i wskazuje ich zasięg na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie świata przykłady rzek posiadających ujście deltowe lub lejkowate - podaje przykłady form erozji i akumulacji rzecznej - wskazuje różnice między lodowcem górskim a lądolodem - dostrzega związek między warunkami klimatycznymi a występowaniem lodowców górskich i lądolodów na Ziemi - wskazuje na mapie wybrane pustynie - wymienia rodzaje pustyń ze względu na budowę i położenie - wymienia najważniejsze typy wybrzeży morskich - wskazuje na mapie świata typy wybrzeży - wymienia najważniejsze rodzaje gleb strefowych i astrefowych na Ziemi - wskazuje i nazywa poziomy glebowe na profilu glebowym
<p>Dopuszczający</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia źródła informacji geograficznej - wyróżnia dyscypliny geografii - wyjaśnia znaczenie terminu „geografia” - wskazuje na mapie lub na globusie równik, południk 0° oraz półkulę południową, północną, wschodnią i zachodnią - wyjaśnia terminy: „skała”, „siatka kartograficzna” - wymienia rodzaje skał oraz podaje ich przykłady - wymienia metody przedstawiania zjawisk na mapach - wyjaśnia terminy: „wysokość względna”, „wysokość bezwzględna”, „poziomica” - analizuje i interpretuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych - wymienia nazwy ciał niebieskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy oceanów i wskazuje te oceany na mapie świata - podaje przykłady ruchów wody morskiej - wyjaśnia terminy: „kondensacja”, „parowanie”, „morze”, „zatoka”, „cieśnina” - wyjaśnia terminy: „rzeka główna”, „dopływ”, „zlewisko”, „dorzecze”, „dział wodny” - wskazuje na mapie świata najdłuższe rzeki - wyjaśnia terminy: „jezioro”, „bagno”, „wieloletnia zmarzlina” - wyjaśnia terminy: „wody podziemne”, „źródło”, „wody artezyjskie”, „gejzer” - wymienia warstwy wnętrza Ziemi w kolejności od warstwy znajdującej się najgłębiej - wymienia nazwy wybranych skał i minerałów - wyjaśnia terminy: „skała”, „minerał”

	<p>znajdujących się w Układzie Słonecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: „ruch obiegowy Ziemi”, „równonoc wiosenna”, „równonoc jesienna”, „przesilenie zimowe”, „przesilenie letnie” - wymienia daty dni rozpoczynających pory roku - wyjaśnia terminy: „ruch obrotowy Ziemi”, „południe”, „północ”, „doba”, „górowanie Słońca”, „południk miejscowy”, „gnomon” - wyjaśnia terminy: „czas słoneczny”, „czas strefowy”, „czas urzędowy” - wyjaśnia terminy: „atmosfera”, „troposfera” - podaje skład chemiczny powietrza atmosferycznego - wyjaśnia termin „izoterma” - podaje czynniki wpływające na temperaturę powietrza na Ziemi - wyjaśnia pojęcia: „ciśnienie atmosferyczne”, „niż baryczny”, „wyż baryczny”, „izobara” - wymienia przykłady wiatrów stałych i okresowo zmiennych oraz lokalnych, występujących na kuli ziemskiej - wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych - wyjaśnia terminy: „wilgotność powietrza”, „wilgotność względna”, „resublimacja” - wyjaśnia terminy: „pogoda”, „klimat” - wymienia czynniki klimatotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> - określa wiek Ziemi - wymienia nazwy er, zaczynając od najstarszej - wymienia procesy wewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi - wyjaśnia terminy: „wulkan”, „lawą”, „magma”, „hipocentrum”, „epicentrum”, „Ognisty Pierścień Pacyfiku” - wymienia produkty erupcji wulkanicznej - wymienia nazwy orogenez i rodzaje gór - wyjaśnia terminy: „ruchy górotwórcze”, „góry fałdowe”, „góry zrębowe” - wymienia nazwy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi - wyjaśnia terminy: „wietrzenie”, „erozja” - podaje rodzaje skał, które ulegają krasowieniu - wymienia rodzaje ujść rzecznych - wyjaśnia terminy: „erozja wgłębna”, „erozja boczna”, „akumulacja” - wyjaśnia pojęcie: „granica wieloletniego śniegu” - wskazuje na mapie świata obszary występowania lodolodów - wyjaśnia terminy: „korazja”, „niecka deflacyjna”, „wydma paraboliczna”, „barchan”, „grzyb skalny” - wyjaśnia termin „abrazja” - podaje przykłady form powstałych w wyniku rzeźbotwórczej działalności morza - wyjaśnia terminy: „gleba”, „żyzność gleby” - wymienia czynniki glebotwórcze
--	---	--

Klasa II

Ocena	Ocena śródroczna	Ocena roczna (z uwzględnieniem wymagań na ocenę śródroczną)
<p>Celujący</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę bardzo dobrą)</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny symetrycznego układu stref klimatyczno--roślinno-glebowych w Afryce • proponuje działania mające na celu zahamowanie procesu pustynnienia w strefie Sahelu <p>uzasadnia twierdzenie, że Afryka jest najbiedniejszym kontynentem świata</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje działania mające na celu ograniczenie problemów mieszkańców Afryki (głodu, konfliktów zbrojnych, niedostatku wody pitnej, AIDS) • wykazuje korzyści wynikające ze strategicznego położenia Egiptu • wykazuje, że RPA jest najbogatszym krajem Afryki <p>wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Ameryki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm powstawania tornad • analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności Ameryki oraz prognozuje dalsze jej zmiany • przedstawia problemy Indian • porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Australii ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów • proponuje działania mające na celu zahamowanie niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych • porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Azji ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów • opisuje osiągnięcia najstarszych cywilizacji azjatyckich • omawia kontrasty przyrodnicze Chin • wykazuje wpływ Chin na światową gospodarkę <p>wykazuje przyczyny i skutki spowolnienia gospodarczego Japonii</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przewiduje społeczno-gospodarcze skutki eksplozji demograficznej w Indiach • uzasadnia tezę, że konflikty na Bliskim Wschodzie mają wpływ na globalną gospodarkę • wykazuje następstwa południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Europy • analizuje przyczyny rozpadu ZSRR i Jugosławii • wyróżnia regiony geopolityczne Europy i uzasadnia ich powstanie • analizuje problemy demograficzne Europy i formułuje wnioski • uzasadnia, że Europa charakteryzuje się warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi korzystnymi dla osadnictwa • charakteryzuje zjawisko odpływu ludności z obszarów północnej Skandynawii • przedstawia walory turystyczne krajów Europy Północnej • charakteryzuje genezę rzeźby alpejskiej • analizuje czynniki decydujące o rozwoju sektora finansowego w Szwajcarii • ocenia, na podstawie danych statystycznych, miejsce Francji w produkcji rolnej w Europie • dowodzi, że Niemcy znajdują się w ścisłej czołówce najlepiej rozwiniętych państw świata • porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski • porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych i wschodnich sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski • uzasadnia tezę, że Rosja jest krajem o wielkich możliwościach gospodarczych • charakteryzuje zmiany w strukturze przewozu osób i towarów – podaje przykłady • omawia walory turystyczne Europy i Polski • omawia stan czystości rzek w Polsce • rozpoznaje parki narodowe na podstawie opisu
<p>Bardzo dobry</p> <p>(obejmuje</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje linię brzegową Afryki z linią brzegową innych kontynentów 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje poziom rozwoju gospodarczego Indii • analizuje cechy indyjskiego rolnictwa i formułuje wnioski

wymagania na ocenę dobrą)	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na przykładzie strefy Sahelu związek pomiędzy formami gospodarowania człowiekiem a zasobami wodnymi • -wyjaśnia przyczyny i skutki wysokiego przyrostu naturalnego w Afryce • analizuje przyczyny i skutki głodu w Afryce • analizuje przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych trwających w Afryce • -wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarki Egiptu i RPA • analizuje dane statystyczne dotyczące struktury eksportu RPA i formułuje wnioski • wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w Egipcie i RPA • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Ameryki • porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Ameryki z linią brzegową oraz ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • omawia skutki południkowego układu form rzeźby terenu w Ameryce Północnej i Południowej • wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie roślinności w Ameryce • wykazuje zależności między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności w Ameryce • wyjaśnia, dlaczego Ameryka określana jest mianem tygla kultur • oblicza saldo migracji i formułuje wnioski • wykazuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • wykazuje związki między gospodarką a warunkami środowiska w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych • analizuje zmiany poziomu urbanizacji w Brazylii i formułuje wnioski • analizuje naturalne i antropogeniczne zagrożenia dla puszczy amazońskiej • wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności Brazylii • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Australii • analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a występowaniem wód powierzchniowych • ocenia warunki środowiska przyrodniczego Australii z punktu widzenia warunków życia i gospodarki ludzi • wyjaśnia zależności między warunkami środowiska przyrodniczego Australii a sposobami gospodarowania w rolnictwie • charakteryzuje badania prowadzone przez 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje korzyści gospodarcze i społeczne wynikające z eksportu ropy naftowej oraz produktów powstałych w wyniku jej przetworzenia • analizuje skutki konfliktów na Bliskim Wschodzie • porównuje poziom życia mieszkańców poszczególnych krajów Bliskiego Wschodu • • porównuje poziom życia mieszkańców poszczególnych krajów Bliskiego Wschodu • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy • przedstawia genezę powstawania gór w Europie • wykazuje wpływ czynników geograficznych na cechy klimatu Europy • wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Europy • opisuje cele i zadania Unii Europejskiej • • analizuje prognozy zmian demograficznych w Europie • uzasadnia twierdzenie, że społeczeństwo europejskie się starzeje • wyjaśnia przyczyny i skutki wydłużania się średniej długości życia • wykazuje skutki wielokulturowości mieszkańców Europy • wyjaśnia przyczyny warunkujące rozmieszczenie ludności w Europie • wykazuje niekorzystny wpływ warunków środowiska przyrodniczego Europy Północnej na działalność gospodarczą człowieka • porównuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej • charakteryzuje czynniki decydujące o wykształceniu pięter klimatyczno-roślinnych w Alpach • wykazuje znaczenie sektora usług turystycznych i finansowych dla gospodarki krajów alpejskich • wykazuje atrakcyjność przyrodniczą Europy Południowej • wykazuje związki między rozwojem turystyki a warunkami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym • ocenia rolę turystyki w rozwoju gospodarczym krajów Europy Południowej • dowodzi, że francuskie rolnictwo jest wysoko rozwinięte • wykazuje wysoki poziom rozwoju przemysłu, rolnictwa i usług w Niemczech • podaje przyczyny rozpadu Czechosłowacji • porównuje tempo rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji oraz formułuje wnioski • analizuje historię powstania Litwy, Białorusi i Ukrainy • wykazuje zróżnicowanie gospodarcze tych państw • omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły na Białorusi, Litwie i na Ukrainie
---------------------------	--	--

	<p>naukowców w Antarktyce i Arktyce</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Azji z linią brzegową i ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • wykazuje, na podstawie map tematycznych, że Azja jest kontynentem wielkich geograficznych kontrastów • analizuje wpływ cyrkulacji monsunowej w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej na życie codzienne i gospodarowanie mieszkańców tych regionów • wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarczym Chin • analizuje przyczyny szybkiego rozwoju gospodarczego Chin w ostatnich latach • opisuje skutki położenia Japonii w strefie aktywności wulkanicznej i sejsmicznej • wykazuje, że Japonia jest potęgą gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zmiany przyrostu naturalnego w Rosji i formułuje wnioski • wykazuje zróżnicowanie gospodarcze Rosji • charakteryzuje strukturę importu i eksportu w Polsce • wskazuje wybrane przejścia graniczne • omawia walory turystyczne wybranych regionów Polski • podaje przykłady wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne
<p>Dobry (obejmuje wymagania na ocenę dostateczną)</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki • określa cechy ukształtowania powierzchni Afryki • omawia wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Afryki • wyjaśnia występowanie stref klimatyczno-roślinno-glebowych • charakteryzuje klimat, formacje roślinne oraz gleby w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Afryki • identyfikuje przyczyny ubóstwa społeczeństwa Afryki • ocenia wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności • wymienia przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych trwających w Afryce • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • opisuje, na podstawie mapy gospodarczej, czynniki warunkujące rozmieszczenie obszarów koncentracji przemysłu i rolnictwa w Egipcie i RPA • analizuje zmiany w środowisku przyrodniczym Doliny Nilu po wybudowaniu zapory i zbiornika pod Asuanem • analizuje udział i miejsce RPA w światowym wydobyciu surowców mineralnych • wykazuje rolę surowców mineralnych w kształtowaniu gospodarki RPA • określa położenie matematyczno-geograficzne Ameryki • wykazuje wpływ rzeźby terenu na cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii w Indiach • opisuje system kastowy społeczeństwa Indii • wskazuje warunki przyrodnicze Bliskiego Wschodu niekorzystne dla działalności gospodarczej człowieka • analizuje udział państw Bliskiego Wschodu w światowym wydobyciu ropy naftowej i formułuje wnioski • charakteryzuje Bliski Wschód pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego • opisuje położenie geograficzne i granice Europy z innymi kontynentami na mapie ogólnogeograficznej świata • porównuje linię brzegową Europy z linią brzegową innych kontynentów • porównuje ukształtowanie powierzchni Europy z ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • wyjaśnia wpływ zlodowceń na rzeźbę powierzchni Europy • wyjaśnia zależności między typem klimatu a występowaniem formacji roślinnych • analizuje piramidę płci i wieku i formułuje wnioski • wykazuje konsekwencje starzenia się społeczeństw europejskich • porównuje strukturę wyznaniową ludności w wybranych państwach Europy • opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludów Europy • opisuje przyczyny i konsekwencje zróżnicowania ludności Europy

	<p>klimatu Ameryki</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów oraz mapy klimatycznej • wyjaśnia przyczyny wulkanizmu i trzęsień ziemi w Ameryce • wykazuje wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Ameryki • wyjaśnia wpływ migracji na zróżnicowanie kulturowe i etniczne ludności Ameryki • porównuje strukturę etniczną w wybranych krajach Ameryki i formułuje wnioski • wyróżnia główne cechy i podaje przyczyny zróżnicowania kulturowego oraz etnicznego Ameryki Północnej i Południowej • analizuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Południowej • analizuje strukturę PKB Stanów Zjednoczonych i formułuje wnioski • ocenia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa • określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej • charakteryzuje oraz wskazuje na mapie megalopolis wschodniego wybrzeża • opisuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności Brazylii • wykazuje problemy wielkich miast Brazylii • analizuje przyczyny i skutki wylesiania Amazonii • wykazuje przyczyny i skutki ubóstwa wód powierzchniowych w Australii • ocenia znaczenie wód artezyjskich • analizuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności w Australii i Oceanii • przedstawia, na podstawie map tematycznych, główne cechy gospodarki Związku Australijskiego na tle warunków naturalnych • opisuje czynniki warunkujące klimat obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia występowanie pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych • wykazuje konieczność ochrony przyrody obszarów okołobiegunowych • omawia geograficzne czynniki warunkujące klimat Azji • wyjaśnia, na czym polega kontrastowość klimatyczna Azji • wyjaśnia przyczyny i skutki wysychania Jeziora Aralskiego • wykazuje znaczenie tarasowania stoków <ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki zaburzenia rytmu cyrkulacji monsunowej • wyjaśnia, na czym polega chiński program kontroli urodzeń • określa cele i skutki programu kontroli urodzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie Londynu jako światowej metropolii • charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej • wyjaśnia, dlaczego porty morskie położone za kołem podbiegunowym nie zamarzają • wykazuje zależności między warunkami klimatycznymi a typową roślinnością krajów Europy Północnej • ocenia poziom życia mieszkańców Europy Północnej • wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności w Europie Północnej • wykazuje, na podstawie map tematycznych, związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego • charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów alpejskich <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że kraje alpejskie należą do państw wysoko rozwiniętych • wykazuje turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego • opisuje wybrane atrakcje turystyczne regionu <ul style="list-style-type: none"> • analizuje infrastrukturę turystyczną i jej znaczenie dla rozwoju turystyki Europy Południowej • ukazuje dziedzictwo kulturowe krajów śródziemnomorskich <p>analizuje strukturę użytkowania ziemi we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, na przykładzie rolnictwa Francji, związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej • analizuje działania Niemiec na rzecz ochrony środowiska • przedstawia przyczyny spadku tempa rozwoju gospodarczego Niemiec na początku XXI wieku • wyjaśnia przyczyny i skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Niemczech <ul style="list-style-type: none"> • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa Niemiec • charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji • wykazuje podobieństwa i różnice w gospodarce tych państw • analizuje demograficzne podobieństwa i różnice Czech i Słowacji • opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarki Litwy • wyjaśnia przyczyny słabego rozwoju gospodarczego Białorusi • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa na Ukrainie • analizuje współczynnik przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kierunki rozwoju gospodarczego Chin • wykazuje przyczyny migracji ludności Chin ze wsi do miast • charakteryzuje geograficzne czynniki kształtujące klimat Japonii • wyjaśnia wpływ cyrkulacji monsunowej na klimat Japonii • analizuje strukturę eksportu Japonii i formułuje wnioski • przedstawia przyczyny dużej gęstości zaludnienia na wyspie Honsiu • wykazuje problemy związane ze stale zwiększającą się liczbą ludności Indii • wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii w Indiach • opisuje system kastowy społeczeństwa Indii 	<ul style="list-style-type: none"> • i Ukrainie oraz formułuje wnioski • wykazuje konsekwencje przyrodnicze dużej rozciągłości równoleżnikowej i południkowej Rosji • wykazuje wpływ występowania wieloletniej zmarzliny na działalność człowieka • wykazuje zróżnicowanie przyrodnicze Rosji • opisuje uwarunkowania rozwoju przemysłu w Rosji • analizuje strukturę eksportu Rosji i formułuje wnioski • omawia najważniejsze problemy rosyjskiego rolnictwa
<p>Dostateczny</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę dopuszczającą)</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Afryki • podaje cechy linii brzegowej Afryki • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Afryki • przyporządkowuje strefom klimatycznym Afryki odpowiednie formacje roślinne i typy gleb • opisuje występowanie wód powierzchniowych w Afryce • opisuje sposoby gospodarowania w strefie Sahelu • wyjaśnia znaczenie terminów: „eksplozja demograficzna”, „przyrost naturalny”, „współczynnik przyrostu naturalnego”, „produkt krajowy brutto (PKB)”, „wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)” • omawia zróżnicowanie ludności Afryki • omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Afryce • opisuje problemy mieszkańców Afryki • charakteryzuje położenie geograficzne oraz środowisko przyrodnicze Egiptu i RPA • analizuje gęstość zaludnienia i współczynnik przyrostu naturalnego w Egipcie • omawia czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w RPA • opisuje warunki sprzyjające rozwojowi gospodarki w Egipcie • opisuje wybrane atrakcje turystyczne Egiptu • przedstawia pozytywne i negatywne skutki budowy tamy w Asuanie • przedstawia uwarunkowania rozwoju gospodarczego RPA • określa położenie geograficzne Ameryki • opisuje przebieg granicy między Ameryką Północną a Południową • analizuje znaczenie Kanału Panamskiego • opisuje linię brzegową Ameryki • przyporządkowuje strefom klimatycznym charakterystyczną dla nich roślinność • wskazuje na mapie oraz nazywa obszary 	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Indii • omawia cechy środowiska przyrodniczego Indii • omawia prognozy wzrostu liczby ludności Indii • opisuje poziom rozwoju rolnictwa Indii • charakteryzuje uwarunkowania rolnictwa Indii • przedstawia czynniki rozwoju przemysłu w Indiach • wskazuje na mapie gospodarczej Indii wybrane ośrodki przemysłu high-tech • opisuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa Bliskiego Wschodu i ich stolice oraz podaje ich nazwy • opisuje warunki naturalne Bliskiego Wschodu • charakteryzuje gospodarkę krajów Bliskiego Wschodu, <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów na Bliskim Wschodzie objętych konfliktami zbrojnymi • określa położenie geograficzne Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy • porównuje średnią wysokość Europy ze średnią wysokością innych kontynentów • przedstawia czynniki geograficzne wpływające na klimat Europy • opisuje klimat Europy na podstawie mapy • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Europy • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Europie na podstawie mapy • wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy po 1989 roku • wyjaśnia skutki rozpadu ZSRR • wymienia nazwy wybranych krajów Europy i ich stolic • opisuje liczbę ludności Europy na tle liczby ludności świata • porównuje współczynnik przyrostu naturalnego w wybranych krajach Europy • porównuje strukturę wiekową ludności Europy i

	<p>aktywne sejsmicznie i wulkanicznie w Ameryce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu „saldo migracji” • wykazuje zróżnicowanie ludności Ameryki • wymienia przyczyny dużego zróżnicowania etnicznego i kulturowego ludności Ameryki • porównuje liczbę ludności w wybranych krajach Ameryki • omawia cechy ukształtowania powierzchni Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia uwarunkowania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • opisuje cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych • wskazuje na mapie Stanów Zjednoczonych obszary rolnicze oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie oraz charakteryzuje regiony gospodarcze Stanów Zjednoczonych • opisuje zróżnicowanie ludności Stanów Zjednoczonych • wskazuje na mapie największe aglomeracje Stanów Zjednoczonych oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie regiony o największej gęstości zaludnienia w Stanach Zjednoczonych oraz podaje ich nazwy <p>-określa położenie geograficzne Brazylii</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje portugalskie korzenie ludności Brazylii • określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast Brazylii • charakteryzuje rozmieszczenie ludności Brazylii • wyjaśnia znaczenie terminu „fawele” • omawia działania podejmowane przez mieszkańców Brazylii w celu zagospodarowania interioru <p>• określa położenie geograficzne Australii i Oceanii</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii • charakteryzuje cechy klimatu oraz specyfikę świata roślin i zwierząt Australii na podstawie map klimatycznych i klimatogramów • wyjaśnia znaczenie terminów: „basen artezyjski”, „studnia artezyjska” • opisuje rdzennych mieszkańców Australii • dokonuje podziału geograficznego Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • przedstawia cechy położenia Arktyki i Antarktyki na podstawie mapy świata • wyjaśnia uwarunkowania cech środowiska przyrodniczego Antarktyki i Arktyki • opisuje działalność człowieka w Arktyce i Antarktyce • wymienia główne cechy i przyczyny zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych 	<p>Afryki</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe i etniczne współczesnej Europy • opisuje rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy • omawia przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie • wyjaśnia znaczenie terminu „metropolia” i wymienia przykłady europejskich metropolii • wyjaśnia, dlaczego Londyn jest nazywany „miastem świata” • opisuje warunki przyrodnicze Europy Północnej • wyjaśnia łagodzący wpływ prądu morskiego na cechy klimatu Europy Północnej • charakteryzuje rolnictwo Europy Północnej • wykazuje znaczenie położenia Skandynawii i omawia sposoby wykorzystania mórz • przedstawia wykorzystanie surowców odnawialnych w produkcji energii • omawia położenie krajów alpejskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje warunki klimatyczne w Alpach • charakteryzuje piętra klimatyczno-roślinne w Alpach • opisuje rzeźbę Alp • opisuje główne kierunki rozwoju gospodarczego krajów alpejskich • omawia położenie geograficzne krajów śródziemnomorskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje warunki środowiska przyrodniczego krajów śródziemnomorskich • charakteryzuje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze krajów Europy Południowej • opisuje, na podstawie mapy tematycznej, rozmieszczenie najważniejszych ośrodków turystycznych Europy Południowej • opisuje położenie geograficzne Francji • opisuje ukształtowanie powierzchni terenu we Francji na podstawie mapy • wskazuje na mapie gospodarczej i charakteryzuje najważniejsze regiony rolnicze Francji • charakteryzuje Wspólną Politykę Rolną krajów Unii Europejskiej • określa położenie geograficzne Niemiec na mapie ogólnogeograficznej • przedstawia czynniki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec • wymienia przyczyny dobrego rozwoju gospodarczego Niemiec • opisuje położenie geograficzne Słowacji i Czech na mapie ogólnogeograficznej • przedstawia wspólne cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • opisuje zasoby bogactw naturalnych Czech i
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Eurazji i Azji • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Azji • opisuje cechy klimatu Azji na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Azji • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Azji na podstawie mapy • przedstawia kontrasty geograficzne Azji • opisuje, na podstawie mapy, granicę między Azją a Europą • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Azji • omawia, na podstawie schematu, cyrkulację monsunową w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej • opisuje wymagania klimatyczno-glebowe ryżu • określa położenie geograficzne oraz cechy środowiska przyrodniczego Chin • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Chinach • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności Chin • określa miejsce Chin w światowej wymianie towarowej • wskazuje na mapie oraz nazywa obszary o dużej koncentracji przemysłu w Chinach - opisuje położenie geograficzne Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia cechy środowiska przyrodniczego Japonii • charakteryzuje klimat Japonii • opisuje udział usług w strukturze PKB • opisuje czynniki pozaprzyrodnicze sprzyjające rozwojowi rolnictwa w Japonii • wyjaśnia znaczenie terminu „marikultura” 	<p>Słowacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje atrakcje Czech i Słowacji przyciągające turystów • opisuje położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy • charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Litwy, Białorusi i Ukrainy • przedstawia cechy gospodarki Litwy, Białorusi i Ukrainy • przedstawia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie i Ukrainie • określa położenie geograficzne Rosji na mapie ogólnogeograficznej • omawia cechy ukształtowania powierzchni Rosji • charakteryzuje strefy klimatyczno-roślinne Rosji • opisuje rozmieszczenie ludności w Rosji na podstawie mapy gęstości zaludnienia • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów w Rosji o dużej koncentracji przemysłu • opisuje zróżnicowanie etniczne, językowe i religijne mieszkańców Rosji
Dopuszczający	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Afrykę na mapie świata • wymienia nazwy stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Afryki wybrane elementy linii brzegowej, krainy geograficzne, rzeki i jeziora oraz podaje ich nazwy • wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” • wymienia nazwy odmian ludzkich zamieszkujących Afrykę • wymienia problemy mieszkańców Afryki • wskazuje Egipt i RPA na mapie świata, podaje nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Egiptu i RPA • wymienia nazwy surowców mineralnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Indie, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i rzeki Indii oraz wymienia ich nazwy • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia nazwy bogactw mineralnych Indii • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa należące do regionu Bliskiego Wschodu • wymienia nazwy państw, na których obszarze znajdują się najbogatsze złoża ropy naftowej • wyjaśnia znaczenie terminu „OPEC” • wskazuje na mapie świata Europę • wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Europy i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie wybrane niziny, wyżyny i góry Europy oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie wybrane europejskie rzeki i jeziora oraz wymienia ich nazwy • wymienia nazwy wybranych krajów Europy

	<ul style="list-style-type: none"> występujących w Egipcie i w RPA • wymienia najważniejsze cechy gospodarki RPA • wyjaśnia znaczenie Kanału Sueskiego • wskazuje Amerykę na mapie świata • wyjaśnia znaczenie terminów: „Ameryka Łacińska”, „Ameryka Środkowa” • wskazuje wybrane elementy linii brzegowej Ameryki na mapie oraz podaje ich nazwy • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Ameryki • wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Ameryki Północnej i Południowej oraz podaje ich nazwy • wymienia nazwy rdzennych mieszkańców Ameryki oraz odmian ludzkich zamieszkujących Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: „imigracja”, „emigracja” • wskazuje na mapie największe miasta Ameryki i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie świata Stany Zjednoczone, podaje nazwę ich stolicy i nazwy państw sąsiadujących • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych • wymienia nazwy najważniejszych surowców mineralnych wydobywanych w Stanach Zjednoczonych • przedstawia najważniejsze cechy gospodarki Stanów Zjednoczonych • wymienia nazwy głównych roślin uprawianych na terenie Stanów Zjednoczonych wskazuje na mapie świata Brazylię i podaje nazwę jej stolicy • wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Brazylii oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie największe miasta Brazylii i wymienia ich nazwy • wymienia problemy wielkich miast Brazylii • wskazuje na mapie świata Australię i Oceanię • wymienia nazwy osobliwości przyrodniczych Australii • wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne Australii: rzeki, jeziora i krainy geograficzne oraz podaje ich nazwy • wskazuje na mapie największe miasta Australii oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie świata Arktykę i Antarktykę • wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki Antarktyki ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu • wskazuje na mapie świata Eurazję i Azję • wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Azji i podaje ich nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje najmniejsze i największe państwa Europy • podaje liczbę ludności Europy • wymienia przyczyny niskiego przyrostu naturalnego • wymienia odmiany człowieka zamieszkujące Europę • wymienia nazwy państw, w których obowiązuje więcej niż jeden język urzędowy • wskazuje na mapie największe miasta Europy oraz wymienia ich nazwy • opisuje, na podstawie mapy, położenie Londynu • wyjaśnia znaczenie terminu „kraje skandynawskie” • wskazuje kraje Europy Północnej na mapie i wymienia ich nazwy • wyjaśnia znaczenie terminu „kraje alpejskie” • wskazuje kraje alpejskie na mapie ogólnogeograficznej, wymienia nazwy tych państw oraz nazwy ich stolic • wyjaśnia znaczenie terminu „granica wiecznego śniegu” • wymienia czynniki decydujące o występowaniu lodowców górskich w Alpach • wyjaśnia znaczenie terminu „kraje śródziemnomorskie” • wskazuje na mapie kraje Europy Południowej i wymienia nazwy ich stolic • przedstawia turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego • wskazuje na mapie wyspy położone na Morzu Śródziemnym i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie góry znajdujące się na obszarze południowej Europy i wymienia ich nazwy • wymienia przykłady atrakcji turystycznych południowej Europy • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Francję i podaje nazwę jej stolicy • wymienia nazwy roślin uprawianych we Francji • opisuje produkty charakterystyczne dla Francji • wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Niemcy, podaje nazwę stolicy tego państwa oraz nazwy krajów z nim sąsiadujących • wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Niemiec oraz wymienia ich nazwy • wymienia nazwy wybranych roślin uprawianych w Niemczech • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Czechy i Słowację, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Azji • wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Azji oraz wymienia ich nazwy • odróżnia monsun letni od monsunu zimowego • wskazuje na mapie obszary występowania monsunu • wskazuje na mapie Chin, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie krainy geograficzne oraz najważniejsze rzeki w Chinach oraz wymienia ich nazwy • podaje liczbę ludności Chin • wymienia nazwy bogactw mineralnych Chin • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wskazuje na mapie świata Japonię i podaje nazwę jej stolicy • opisuje skutki trzęsień ziemi, tajfunów i tsunami • wymienia japońskie produkty znane na całym świecie • wskazuje na mapie wielkie miasta Japonii i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie Indii, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i rzeki Indii oraz wymienia ich nazwy • podaje liczbę ludności Indii • przedstawia uwarunkowania wysokiego przyrostu naturalnego w Indiach • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia nazwy bogactw mineralnych Indii • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Indii • opisuje kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie i wymienia nazwy głównych krain geograficznych oraz najważniejszych rzek Czech i Słowacji • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Litwę, Białoruś i Ukrainę, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami • wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Litwy, Białorusi i Ukrainy oraz podaje ich nazwy • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno--gospodarczego tych państw • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Rosję, wymienia nazwę jej stolicy • wskazuje na mapie główne krainy geograficzne, rzeki i jeziora Rosji oraz wymienia ich nazwy • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Rosji • wyjaśnia znaczenie terminu „wieloletnia zmarzlina” • wymienia główne cechy rosyjskiej gospodarki • wymienia nazwy bogactw naturalnych Rosji
--	--	---

Klasa III

Ocena	Ocena śródroczna	Ocena roczna (z uwzględnieniem wymagań na ocenę śródroczną)
<p>Celujący</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę bardzo dobrą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia położenie Polski w Europie i na świecie • wykazuje korzyści wynikające z położenia Polski • analizuje uwarunkowania powstawania gór w Polsce • analizuje i porównuje cechy krajobrazu peryglacjalnego i młodoglacjalnego • porównuje cechy oraz genezę rzeźby terenu poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski • wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem surowców mineralnych • porównuje klimat Polski z klimatem innych krajów Europy • wykazuje związki między budową geologiczną, rzeźbą powierzchni, klimatem i stosunkami wodnymi w Polsce • proponuje sposoby ochrony wód Bałtyku • analizuje profile glebowe • wykazuje zależności między składem gatunkowym lasów a warunkami klimatycznymi i glebowymi • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego pobraży • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego pojezierzy • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Nizin Środkowopolskich • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Wyżyn Polskich • proponuje sposoby zagospodarowania terenów zdegradowanych na skutek działalności gospodarczej człowieka • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Kotlin Podkarpackich • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Karpat • ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Sudetów 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje znaczenie podziału administracyjnego • prognozuje zmiany liczby ludności w Polsce • analizuje przyczyny i skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w wybranym regionie Polski • oblicza przyrost rzeczywisty ludności Polski • oblicza stopę bezrobocia w Polsce • prognozuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce • oblicza wskaźnik urbanizacji wybranych obszarów Polski i interpretuje go • porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami w województwie, w którym mieszka, i formułuje wnioski • porównuje plony i zbiory wybranych roślin w Polsce i innych krajach na podstawie danych statystycznych oraz formułuje wnioski • uzasadnia potrzebę rozwoju gospodarstw ekologicznych w Polsce • wykazuje zależności między lokalizacją kopalni a rozmieszczeniem zakładów przetwarzających wydobywane surowce mineralne • wykazuje korzyści z wykorzystywania alternatywnych źródeł energii • proponuje konkretne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego we własnym regionie • proponuje konkretne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce i we własnym regionie • wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody
<p>Bardzo dobry</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę dobrą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematyczne Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • oblicza rozciągłość równoleżnikową i południkową Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • oblicza różnice czasu słonecznego między skrajnymi punktami Polski • wyjaśnia genezę form polodowcowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kompetencje poszczególnych szczebli administracji samorządowej • analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Polsce • analizuje okresy wyżu i niżu demograficznego w Polsce oraz formułuje wnioski • oblicza współczynniki przyrostu naturalnego i rzeczywistego w Polsce

	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje pasowość ukształtowania powierzchni Polski • wyjaśnia wpływ współczesnych procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Polski • analizuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko • wykazuje wpływ mas powietrza napływających nad obszar Polski na kształtowanie się pogody • wykazuje przejściowość klimatyczną Polski • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przestrzennego długości okresu wegetacyjnego • wykazuje asymetrię dorzecza Wisły i Odry i wyjaśnia przyczyny jej powstania • ocenia stopień i sposoby wykorzystania wód powierzchniowych i podziemnych w Polsce • wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia i temperatury wody Bałtyku • wykazuje znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego • wyjaśnia przyczyny degradacji gleb i wymienia sposoby jej zapobiegania • ocenia lesistość Polski na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • wykazuje związki między cechami gospodarki pobrażę a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie pasa pobrażę • charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze pojezierzy • wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazu w pasie pojezierzy • wykazuje związki między cechami gospodarki pojezierzy a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie pojezierzy • charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze Nizin Środkowopolskich • wykazuje związki między cechami gospodarki Nizin Środkowopolskich a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie nizin • opisuje wpływ wewnętrznych i zewnętrznych czynników rzeźbotwórczych na rzeźbę powierzchni wyżyn • wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazu Wyżyn Polskich na podstawie map tematycznych • wykazuje związki między cechami gospodarki Wyżyn Polskich a warunkami przyrodniczymi • wykazuje negatywny wpływ koncentracji ludności i przemysłu na środowisko przyrodnicze Wyżyny Śląskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie map gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie oraz wyjaśnia te różnice, uwzględniając czynniki przyrodnicze, historyczne i społeczno-ekonomiczne • ocenia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce • oblicza saldo migracji w Polsce • opisuje skutki migracji zewnętrznych z punktu widzenia interesów Polski • ocenia wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby i rozmieszczenie ludności Polski • wykazuje zróżnicowanie struktury narodowościowej Polski przed II wojną światową i obecnie • analizuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne wybranych regionów Polski • charakteryzuje dorobek kulturowy, gospodarczy i naukowy wybranych grup etnicznych • porównuje strukturę zatrudnienia w swoim województwie oraz innych województwach i formułuje wnioski • omawia przyczyny zróżnicowania struktury zatrudnienia w wybranych województwach Polski • ocenia stopę bezrobocia w swoim województwie • ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • ocenia warunki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • ocenia strukturę użytkowania ziemi w Polsce i porównuje ją ze strukturą w innych krajach Europy • wyjaśnia związek między żyznością gleb a rodzajem upraw • uzasadnia zróżnicowanie natężenia upraw roślin w wybranych rejonach • ocenia strukturę hodowli zwierząt gospodarskich w Polsce • ocenia towarowość polskiego rolnictwa • ocenia zasoby surowców mineralnych w Polsce na podstawie danych statystycznych • porównuje wielkość wydobycia poszczególnych surowców mineralnych w Polsce z wielkością wydobycia w innych krajach • wykazuje potrzebę racjonalnego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • ocenia strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w Polsce i formułuje wnioski • wykazuje konieczność ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce • proponuje sposoby zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska odpadami wytwarzanymi przez człowieka • uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie wyżyn • opisuje wpływ wewnętrznych i zewnętrznych czynników rzeźbotwórczych na rzeźbę powierzchni kotlin • wykazuje związki między cechami gospodarki Kotlin Podkarpackich a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie Kotlin Podkarpackich • opisuje wpływ wewnętrznych i zewnętrznych czynników rzeźbotwórczych na rzeźbę powierzchni Karpat • ukazuje zależności między budową geologiczną i cechami rzeźby Tatr • wykazuje związki między cechami gospodarki Karpat a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie Karpat • opisuje wpływ wewnętrznych i zewnętrznych czynników rzeźbotwórczych na rzeźbę powierzchni Sudetów • wykazuje związki między cechami gospodarki Sudetów a warunkami przyrodniczymi • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych i tematycznych trasę podróży po wybranym fragmencie Sudetów 	<p>roślin i zwierząt</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce • wymienia polskie organizacje działające na rzecz ochrony przyrody i opisuje ich zadania
<p>Dobry (obejmuje wymagania na ocenę dostateczną)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pisuje położenie fizycznogeograficzne, polityczne i matematyczne Polski korzystając z mapy Polski, mapy Europy i mapy świata • opisuje wody wewnętrzne, morze terytorialne oraz wyłączną strefę ekonomiczną na podstawie schematu i mapy ogólnogeograficznej Polski • opisuje granice Polski na podstawie ogólnogeograficznej mapy Polski i danych statystycznych <ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje nazwy pasm górskich do nazw orogenez, w których te góry powstawały • rozpoznaje rodzaje węgla i charakteryzuje warunki, w których powstawał węgiel kamienny • omawia uwarunkowania złodowceń w Polsce • opisuje warunki powstania form polodowcowych • charakteryzuje na podstawie mapy hipsometrycznej cechy rzeźby powierzchni Polski • oblicza różnice wysokości bezwzględnej, korzystając z mapy hipsometrycznej • opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie surowców mineralnych • klasyfikuje skały występujące w Polsce ze względu na ich pochodzenie • opisuje pogodę kształtowaną przez 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia trójstopniowy podział władz administracyjnych • wykazuje zmiany przyrostu naturalnego w Polsce od zakończenia II wojny światowej do dziś na podstawie danych statystycznych • wykazuje przyczyny i skutki spadku przyrostu naturalnego w ostatnich latach • porównuje na podstawie danych statystycznych współczynnik przyrostu naturalnego w miastach i wsiach Polski • analizuje piramidę płci i wieku ludności Polski • porównuje gęstość zaludnienia w swoim regionie z gęstością zaludnienia innych regionów Polski • porównuje czynniki decydujące o rozwoju osadnictwa dawniej i współcześnie • wyszukuje informacje o dorobku kulturowym wybranych mniejszości etnicznych • wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności • wykazuje różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i we własnym regionie • wyjaśnia przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce oraz migracji zarobkowej wybranych grup zawodowych • analizuje stopę bezrobocia w wybranych województwach oraz swoim regionie i formułuje

	<p>poszczególne masy powietrza napływające nad Polskę</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia występowanie w Polsce termicznych pór roku • wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego w górach i bryzy morskiej nad Bałtykiem • opisuje cechy sieci rzecznej w Polsce • opisuje genezę mis jeziornych występujących w Polsce • opisuje funkcje sztucznych jezior zaporowych • wyjaśnia znaczenie gospodarcze wód powierzchniowych • opisuje rozmieszczenie rejonów eksploatacji i wykorzystanie wód mineralnych • omawia genezę Morza Bałtyckiego • omawia cechy fizyczne wód Morza Bałtyckiego • wyjaśnia przyczyny degradacji wód Morza Bałtyckiego • charakteryzuje typy genetyczne gleb występujących w Polsce • opisuje zasięg lasów na terenie Polski na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje na podstawie schematu typy zbiorowisk leśnych w zależności od podłoża • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze głównych regionów geograficznych pobrażę • wyjaśnia genezę Mierzei Wiślanej i Żuław Wiślanych • opisuje genezę wybrzeża klifowego • opisuje krajobraz Żuław Wiślanych oraz gospodarcze wykorzystanie tego regionu • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze pojezierzy • wyjaśnia mechanizm powstawania cienia opadowego i jego wpływ na klimat pojezierzy • przedstawia wpływ warunków naturalnych na rozwój turystyki w pasie pojezierzy • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze Nizin Środkowopolskich • charakteryzuje warunki glebowe na nizinach • wyjaśnia uwarunkowania sadownictwa na nizinach • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze wyżyn • opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na krajobraz Wyżyny Śląskiej • przedstawia genezę rzeźby powierzchni Wyżyny Krakowsko--Częstochowskiej • opisuje genezę rzeźby powierzchni Wyżyny Małopolskiej • wyjaśnia genezę wąwozów • wyjaśnia rolę rzek w kształtowaniu krajobrazu Kotlin Podkarpackich 	<p>wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wskaźnik urbanizacji zamieszkiwanego województwa ze wskaźnikiem urbanizacji w wybranym województwie i formułuje wnioski • opisuje przyczyny zróżnicowania urbanizacji w wybranych regionach Polski • wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia problemy mieszkańców dużych miast • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania wielkości gospodarstw rolnych • przedstawia skutki rozdrobnienia gospodarstw rolnych w Polsce • ukazuje zmiany w polskim rolnictwie po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej • wyróżnia główne cechy struktury użytkowania ziemi w Polsce na podstawie analizy map, wykresów, danych liczbowych • wyjaśnia znaczenie produkcji roślinnej w wyżywieniu ludności kraju • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych) w Polsce • wyjaśnia znaczenie produkcji zwierzęcej w wyżywieniu ludności kraju • wymienia przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu hodowli bydła i trzody chlewnej w Polsce • wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce • wyjaśnia znaczenie gospodarcze surowców mineralnych • analizuje strukturę wydobycia wybranych surowców mineralnych • analizuje diagramy ilustrujące wielkość wydobycia wybranych surowców w Polsce • wyjaśnia przyczyny i skutki dominacji energetyki ciepłej w Polsce • opisuje wykorzystanie wód płynących do produkcji energii elektrycznej w Polsce • wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii w Polsce • przedstawia i ocenia wpływ przemysłu energetycznego na stan środowiska przyrodniczego Polski • opisuje skutki kwaśnych opadów • wyjaśnia przyczyny poprawy stanu czystości wód w Polsce w ostatnich latach • opisuje zróżnicowanie regionalne zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w Polsce • opisuje zadania form prawnej ochrony przyrody • opisuje osobliwości wybranych parków narodowych • opisuje cele programu „Człowiek i Biosfera
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze kotlin • charakteryzuje gleby Kotlin Podkarpackich • wyjaśnia znaczenie szlaków handlowych w Kotlinach Podkarpackich • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze Karpat • opisuje klimat i wody Karpat Wewnętrznych • ukazuje zróżnicowanie krajobrazu Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych • opisuje na podstawie ilustracji cechy rzeźby wysokogórskiej Tatr • charakteryzuje poszczególne piętra klimatyczno-roślinne Tatr • omawia proces powstawania Sudetów • wyjaśnia genezę rzeźby Sudetów • charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze Sudetów • charakteryzuje Karkonosze 	
<p>Dostateczny</p> <p>(obejmuje wymagania na ocenę dopuszczającą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie map położenie Polski na świecie i w Europie • wymienia nazwy skrajnych punktów Polski i wskazuje je na mapie • opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski • rozpoznaje formy polodowcowe na schematach i wskazuje obszary ich występowania na mapie Polski • omawia cechy rzeźby powierzchni Polski na podstawie mapy hipsometrycznej Polski • wymienia nazwy pasów ukształtowania powierzchni i wskazuje je na mapie Polski • odczytuje na mapie hipsometrycznej wysokości względne i bezwzględne • wymienia nazwy regionów geograficznych w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni i wskazuje te regiony na mapie Polski • wskazuje na mapie Polski obszary występowania surowców mineralnych • opisuje cechy klimatu Polski • kreśli klimatogramy na podstawie danych liczbowych • wymienia nazwy głównych kanałów i wskazuje te kanały na mapie Polski • wyróżnia typy genetyczne jezior Polski • omawia główne cechy położenia Morza Bałtyckiego • opisuje rozmieszczenie największych jego zatok, wysp, cieśnin oraz głębi na podstawie mapy ogólnogeograficznej • przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego • opisuje za pomocą mapy gęstość rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje podział administracyjny Polski • wymienia zadania poszczególnych szczebli administracji samorządowej • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po 1946 roku • opisuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności w Polsce • porównuje na podstawie danych liczbowych długość życia w Polsce z długością życia w innych krajach • opisuje strukturę płci i wieku na podstawie danych statystycznych oraz piramidy płci i wieku ludności Polski • odczytuje z różnych źródeł informacji (m.in. rocznika statystycznego) dane dotyczące: liczby ludności Polski, urodzeń, zgonów, przyrostu naturalnego • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • charakteryzuje na podstawie map gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie • wyjaśnia, dlaczego Polska jest krajem niemal jednolitym narodowościowo • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe i wskazuje je na mapie Polski • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową ludności Polski • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce • omawia strukturę zatrudnienia w wybranych województwach • opisuje główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i w zamieszkiwanym regionie

	<p>głównych typów genetycznych gleb w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia typy gleb ze względu na ich żyzność • określa na podstawie diagramu skład gatunkowy lasów w Polsce • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie kompleksów leśnych w Polsce • opisuje funkcje lasów w Polsce • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie pobrażę • opisuje elementy krajobrazu pobrażę • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pobrażę oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie pojezierzy • omawia cechy krajobrazu młodoglacjalnego • opisuje cechy klimatu pojezierzy na podstawie klimatogramów • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących na pojezierzach • charakteryzuje główne miasta pojezierzy • opisuje, na podstawie map tematycznych, najważniejsze cechy gospodarki pojezierzy oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi” • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie Nizin Środkowopolskich • omawia cechy krajobrazu staroglacjalnego • opisuje cechy klimatu nizin na podstawie klimatogramów • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących na nizinach i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej rejony ich występowania • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Nizin Środkowopolskich oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie wyżyn • opisuje atrakcje przyrodnicze i kulturowe Wyżyny Krakowsko--Częstochowskiej • charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe Wyżyny Sandomierskiej • opisuje atrakcje turystyczne Wyżyny Kieleckiej • przedstawia cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej i Rostocza • opisuje, na podstawie map tematycznych, najważniejsze cechy gospodarki pasa wyżyn oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie Kotlin Podkarpackich • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Kotlinach Podkarpackich i wskazuje rejony ich wydobycia na mapie ogólnogeograficznej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zróżnicowanie stopy bezrobocia w wybranych województwach i porównuje je ze swoim województwem • wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce • opisuje funkcje miast Polski na wybranych przykładach • porównuje rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce oraz zamieszkiwanym regionie • wyjaśnia różnicę między miastem a wsią • opisuje na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • przedstawia warunki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa • wyróżnia na podstawie danych statystycznych główne cechy struktury użytkowania ziemi oraz wielkości i własności gospodarstw rolnych w Polsce • opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • wyjaśnia wpływ polityki rolnej państwa na poziom rolnictwa w Polsce • omawia strukturę powierzchni zasiewów w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyróżnia główne cechy struktury zasiewów w Polsce na podstawie analizy map, wykresów, danych liczbowych • omawia na podstawie map tematycznych rozmieszczenie wybranych roślin uprawnych w Polsce • wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje je na mapie tematycznej Polski • opisuje pogłowie bydła i trzody chlewnej w Polsce w wybranych latach • wymienia nazwy obszarów wydobywania wybranych surowców mineralnych i wskazuje te obszary na mapie Polski • odczytuje z danych statystycznych wielkość wydobycia wybranych surowców w Polsce • wyjaśnia znaczenie gospodarcze wybranych surowców mineralnych • przedstawia na podstawie różnych źródeł informacji strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce • odczytuje z danych statystycznych i diagramów wielkość produkcji energii elektrycznej • opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni • wymienia nazwy wybranych elektrowni cieplnych i wodnych oraz wskazuje te elektrownie na gospodarczej mapie Polski • wyjaśnia przyczyny powstawania kwaśnych opadów • wyjaśnia znaczenie segregacji śmieci • opisuje zagrożenia wynikające ze składowania śmieci • opisuje klasy czystości wód w Polsce
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki kotlin oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski położenie Karpat • wyróżnia Karpaty Zewnętrzne i Karpaty Wewnętrzne i wskazuje je na mapie Polski • przedstawia walory turystyczne Tatr • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi • opisuje położenie Sudetów na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski • opisuje formy krajobrazu Sudetów • opisuje na podstawie map tematycznych cechy krajobrazu Sudetów • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Sudetach i wskazuje rejony ich występowania na mapie ogólnogeograficznej • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Sudetów oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zmniejszenia zanieczyszczenia wód w Polsce • wymienia nazwy parków narodowych w Polsce i wskazuje je na mapie Polski • podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody we własnym regionie
<p>Dopuszczający</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Polskę na ogólnogeograficznej mapie Europy • wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską i wskazuje te państwa na mapie ogólnogeograficznej • wymienia korzyści wynikające z nadmorskiego położenia Polski • wymienia nazwy głównych jednostek tektonicznych Polski i wskazuje je na mapie geologicznej • wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze • wymienia nazwy górotworów kaledońskich, hercyńskich i alpejskich • wymienia nazwy złodowców i wskazuje ich zasięg na mapie Polski • rozpoznaje górskie formy polodowcowe na schematach • wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski • wymienia cechy rzeźby powierzchni Polski • wymienia nazwy punktów najwyższej i najniższej położonych w Polsce i wskazuje te punkty na mapie • rozróżnia przedstawione na ilustracjach formy rzeźby terenu • wymienia nazwy skał występujących w Polsce • klasyfikuje surowce mineralne ze względu na ich gospodarcze wykorzystanie • wymienia geograficzne czynniki wpływające na klimat Polski • wymienia nazwy mas powietrza napływających nad Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy województw oraz ich stolice i wskazuje je na mapie administracyjnej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: „demografia”, „przyrost naturalny”, „przyrost rzeczywisty” • wymienia czynniki wpływające na zmiany liczby ludności w Polsce • wymienia nazwy regionów o dodatnim i ujemnym przyroście naturalnym w Polsce • wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia i wskazuje te obszary na mapie Polski • wymienia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu „migracja” • wyjaśnia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia przyczyny rozwoju terenów podmiejskich • wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków • wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej • wymienia nazwy mniejszości narodowych zamieszkujących Polskę • wymienia nazwy mniejszości etnicznych i opisuje ich rozmieszczenie na mapie Polski • wymienia nazwy województw o najwyższym zatrudnieniu w usługach oraz wskazuje je na mapie Polski • wymienia przyczyny i skutki bezrobocia w

	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje informacje przedstawione na klimatogramach • wymienia nazwy termicznych pór roku w Polsce • wymienia nazwy głównych rzek i pokazuje na mapie • omawia znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego • wymienia nazwy gleb • wyjaśnia znaczenie gospodarcze gleb • wymienia nazwy formacji roślinnych występujących w Polsce • wymienia zbiorowiska roślinne w Polsce • wymienia nazwy i wskazuje główne regiony geograficzne na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia nazwy regionów geograficznych pobrzeży i wskazuje je na ogólnogeograficznej mapie Polski • wymienia nazwy najważniejszych miast pobrzeży i wskazuje je na mapie Polski • wymienia atrakcje turystyczne pobrzeży • wymienia nazwy regionów geograficznych pojezierzy i wskazuje je na ogólnogeograficznej mapie Polski • wymienia nazwy elementów krajobrazu pojezierzy • wymienia nazwy największych kompleksów leśnych pojezierzy i wskazuje te kompleksy na mapie • wymienia nazwy najważniejszych miast pojezierzy i wskazuje je na mapie Polski • wymienia nazwy regionów geograficznych Nizin Środkowopolskich i wskazuje je na ogólnogeograficznej mapie Polski • wymienia nazwy elementów krajobrazu nizin • wymienia walory przyrodnicze parków narodowych położonych na nizinach • wymienia nazwy miast Nizin Środkowopolskich i wskazuje te miasta na mapie Polski • wymienia nazwy regionów geograficznych wyżyn i wskazuje je na ogólnogeograficznej mapie Polski • wymienia nazwy elementów krajobrazu wyżyn • wymienia nazwy form krasowych występujących na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • wymienia nazwy najważniejszych miast Wyżyn Polskich i wskazuje te miasta na mapie Polski • wymienia nazwy regionów geograficznych kotlin i wskazuje je na ogólnogeograficznej mapie Polski • wymienia nazwy elementów krajobrazu Kotlin Podkarpackich • wymienia nazwy najważniejszych miast Kotlin Podkarpackich i wskazuje te miasta na mapie 	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny emigracji zarobkowej Polaków • wymienia główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i w zamieszkiwanym regionie • wymienia cechy miast polskich • wymienia czynniki, które miały wpływ na intensywność urbanizacji w Polsce • odczytuje z danych statystycznych wskaźniki urbanizacji dla wybranych województw • wymienia nazwy obszarów najbardziej zurbanizowanych w Polsce i wskazuje te obszary na mapie Polski • opisuje miasta Polski według grup wielkościowych • rozróżnia typy aglomeracji w Polsce • wymienia nazwy aglomeracji miejskich i wskazuje je na mapie Polski • wymienia nazwy obszarów o najkorzystniejszych warunkach przyrodniczych rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie Polski • wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych w Polsce • wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw w Polsce • wymienia cele hodowli zwierząt w Polsce • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce • omawia cele hodowli zwierząt w Polsce • wskazuje przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce • klasyfikuje surowce mineralne • kreśli diagramy ilustrujące wielkość wydobycia wybranych surowców mineralnych • wymienia przyczyny spadku wydobycia węgla kamiennego • klasyfikuje elektrownie • wymienia nazwy źródeł energii wykorzystywanych w Polsce • opisuje czynniki lokalizacji wybranych elektrowni w Polsce • wymienia wady i zalety poszczególnych rodzajów elektrowni • wymienia nazwy alternatywnych źródeł energii wykorzystywanych w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów „utyliczacja”, „rekultywacja” • wymienia nazwy źródeł zanieczyszczenia powietrza w Polsce • wymienia sposoby ograniczenia emisji gazów i pyłów do atmosfery w Polsce • wymienia źródła wytwarzania odpadów • wymienia źródła zanieczyszczania wód • rozróżnia formy ochrony przyrody w Polsce • rozpoznaje i wymienia nazwy gatunków roślin i
--	--	--

	<p>Polski</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienia nazwy elementów krajobrazu Karpat• wymienia atrakcje turystyczne Karpat• wymienia nazwy elementów krajobrazu Sudetów• wymienia nazwy miast Sudetów i wskazuje je na mapie Polski• opisuje atrakcje turystyczne Sudetów	<p>zwierząt prawnie chronionych w Polsce</p>
--	---	--